

Similar to *Regel*

דומיא דרגל –

OVERVIEW

The גמרא explains that שן is חייב even when it is not מכליא קרנא (despite the fact that the תורה uses the term שן by ובער, which indicates מכליא קרנא), for we derive it from a היקש of רגל (which is alluded to by the word ושלח). Just as רגל is חייב (even) by לא (for the word ושלח does not indicate מכליא קרנא), similarly שן is also חייב, even when it is not מכליא קרנא. Our תוספות questions the direction of this היקש.

תוספות asks:

ואם תאמר ונימא איפכא -

And if you will say; let us assume the opposite; that שן is similar to רגל; just as by שן the חיוב is only when it is מכליא קרנא (for by שן it states ובער),¹ similarly by רגל the חיוב is only when it is מכליא קרנא. Let us use the (same) היקש (only) in the reverse, where רגל is derived from שן; and שן will be חייב only by מכליא קרנא, and פטור by פטור.

תוספות anticipates a possible refutation of his question:

דהא דמקשינן לחומרא -

For the rule that whenever a היקש can be used for either a strict interpretation of the law, or a lenient interpretation of the law, **we compare in the strict manner**, and therefore here too if we would derive שן from רגל, there will be a חומרא, for שן (and רגל) will be חייב even when it is not מכליא קרנא; however if we derive רגל from שן (as תוספות proposes in this question), the חיוב by both שן ורגל will be only by מכליא קרנא, and not by לא מכליא קרנא, which is a קולא. Therefore we should seemingly not be able to make the היקש from שן to רגל (which is a קולא), but rather we are required to make the היקש from רגל to שן (לחומרא). This would answer תוספות question –

תוספות rejects this solution:

הני מילי באיסורא אבל בממונא לא² -

When do we apply this rule that לחומרא מקשינן, **only by laws dealing with prohibitions, but not by monetary laws.** Therefore we can be לקולא.

תוספות answers:

ואומר רבינו תם דמדה היא בתורה לא שנה באיסורא ולא שנה בממונא:

¹ See previous footnote # 2. והא תוספות ד"ה וזה.

² By דאורייתא (דאורייתא) there is a rule that לחומרא; therefore if there is question which way we should utilize the היקש, we utilize it לחומרא. However, in monetary issues the rule is that the תובע must prove his case convincingly – חיוב תשלומין; otherwise there is no מחבירו עליו הראיה.

And the ר"ת answered that the concept of לחומרא מקשינן is a rule of interpreting the תורה, regardless if it is concerning איסור or ממון.³

SUMMARY

The rule of לחומרא מקשינן applies to every היקש, regardless if it is concerning איסור or ממון.

THINKING IT OVER

We derive שן from רגל (as opposed to רגל from שן) because it is a חומרא, and לחומרא מקשינן. Seemingly this is not understood; for by monetary issues how can we consider anything a חומרא or a קולא. A חומרא for the defendant is a קולא for the claimant and vice versa, Even if are לחומרא מקשינן, the question remains; a חומרא for which party?!⁴

³ The idea of לחומרא מקשינן is not because of ספיקו לחומרא (which does not apply to דיני ממונות), but rather it is an inherent quality in the rules of היקש (which applies everywhere). See 'Thinking it over'.

⁴ See אמ"ה.